

▣ XV AIEJI ▣ **WORLD CONGRESS** ★ **CONGRÈS MONDIAL**

▣ III ESTATAL ▣ **CONGRÉS DE L'EDUCADOR SOCIAL** ★ **CONGRESO DEL EDUCADOR SOCIAL**

BARCELONA - 6-9 JUNY 2001

ESPAI DE PARTICIPACIÓ I: PROMOCIÓ DE LA PROFESSIÓ

Coordinadora, Pilar Vicente
Educadora social. Vocal, Junta de Govern d'ASEDES,
Barcelona, Catalunya, Espanya

AMB EL SUPORT DE:

**Diputació
Barcelona**
xarxa de municipis

*Barcelona,
la ciutat de les persones*
Ajuntament de Barcelona

Socrates

AMB EL PATROCINI DE:

PROMOCIÓ DE LA PROFESSIÓ DES DE L'ADMINISTRACIÓ

José Jesús Sánchez Marín
Cap del Servei de Formació
Direcció General d'Acció Social, Menor i Família
Ministeri de Treball i Assumptes Socials

1. FINS ASSOLIR L'APROVACIÓ DE LA DIPLOMATURA EN EDUCACIÓ SOCIAL

- 5 anys de cicle de Formació d'Educadors Socials
- Col·laboració amb les escoles de Formació d'Educadors
- Col·laboració amb la Federació Estatal d'Associacions d'Educadors Especialitzats
- Col·laboració amb el col·lectiu d'acadèmics relacionats amb l'Educació Social
- Assessorament i recolzament per a l'obtenció de la Diplomatura en Educació Social

2. DES DE L'APROVACIÓ DE LA DIPLOMATURA FINS A LA DATA ACTUAL

- 2 anys de Cicle de Formació d'Educadors Socials
- Participació tècnica i financera en la celebració dels I, II i III Congrés d'Educadors Socials.
- Recolzament tècnic i institucional en els acords entre els diferents col·lectius implicats
- Recolzament institucional per a la creació dels Col·legis Professionals
- Identificació de la figura professional de l'Educador Social a les plantilles de treballadors que integren el Pla Concertat de Prestacions Bàsiques
- Promoció de la figura professional als Serveis Especialitzats d'Infància i Família

3. ELS REPTES DEL FUTUR

- Col·laboració amb els grups professionals, acadèmics i institucionals implicats en la promoció de l'Educació Social i el reconeixement de la seva utilitat pública.
- Col·laborar en estimular la creació de codis deontològics, en el marc de la Resolució del Consell de Ministres de la UE, sobre la promoció de la formació dels treballadors socials en els temes relacionats amb els Drets Humans.

- Motivar la participació dels col·lectius professionals en l'elaboració de projectes d'intervenció social que tinguin com objectiu la recerca de la qualitat dels serveis i l'ètica professional. Promoure un canvi d'actitud i cultura de la intervenció socioeducativa tot utilitzant la formació i l'assessorament tècnic com a palanques de canvi.
- Incentivar la interdisciplenarietat dels equips professionals i incentivar l'avaluació dels resultats de la intervenció social en el seu conjunt.

APORTACIONES A LA PROMOCIÓ DE LA PROFESSIÓ DE L'EDUCACIÓ SOCIAL DES DEL SECTOR DE SERVEIS D'ATENCIÓ A LA PERSONA

Pedro López López
Educador social i soci de l'entitat COPEDECO
Sociedad Cooperativa (cooperativa per al desenvolupament
comunitari), Alcantarilla (MURCIA)

1. CONTEXT DE PARTIDA

- La construcció de l'Estat del Benestar (després de la segona Guerra Mundial) i la construcció del Model Social Europeu, que ha tingut com a denominador comú la declaració d'intencions de redistribució de riquesa, ha arrossegat un dèficit clar: NO HA CORREGIT, I, ÉS MÉS, HA GENERAT DESIGUALTAT SOCIAL (atur, mala adaptació, desigualtats home-dona...).
- Existeix, doncs, un ampli sector de població que no gaudeix de drets bàsics recollits a La Declaració Universal de Drets Humans;
- Paral·lelament s'ha experimentat un procés d'evolució en la percepció i en l'actitud d'un sector social crític envers el sistema "socialment establert", que ha activat certes transformacions: des de la resignació fins a la reivindicació, des de l'assistencialisme fins a la professionalització.
- D'aquesta manera s'ha cristal·litzat un nou escenari social i econòmic "a cavall" entre l'ESTAT (incapaç de donar resposta a aquest sector de població) i el MERCAT (clar generador de desigualtats)

2. EL TERCER SECTOR, O SECTOR NO LUCRATIU, O PRIVAT-SOCIAL O ECONOMIA SOCIAL.

2.1. Caracterització del sector

- Constitueix un nou espai d'interrelació entre el model socioeconòmic i la societat.
- També constitueix un nou espai que redefineix la relació entre l'Estat i els ciutadans;
- Constitueix una fórmula de participació ciutadana: parlem d'empreses dels ciutadans.
- Incentivar l'aprofundiment en la gestió democràtica per garantir processos de redistribució de la riquesa
- En definitiva, s'ha creat un model de gestió d'iniciativa social, basat en:

- Gestió no lucrativa
- Gestió definida des de paràmetres de qualitat i professionalitat
- Gestió democràtica
- Gestió solidària

3. BREU DESCRIPCIÓ DE LA SITUACIÓ ACTUAL DEL SECTOR

- És un sector bastant dinàmic; contínuament sorgeixen noves iniciatives i nous enfocaments als problemes clàssics i a les necessitats emergents.
- És un sector relativament important des del punt de vista econòmic: l'any 1995, les deu principals ONGs van gestionar aproximadament 55.000 milions de pessetes.
- Està totalment atomitzat: proliferen nombroses organitzacions, amb diferents marcs jurídics, però caracteritzades per una visió excessivament endògena, que determina la pèrdua de visió de la globalitat del sector (del seu dinamisme, de la seva evolució, de les seves amenaces,...) i apareixen processos que poden pervertir una dinàmica coherent d'estructuració del sector (competència extraordinàriament agressiva caracteritzada sobretot per la prestació de serveis a preus molt baixos, la impossibilitat d'establir processos de cooperació transorganitzacional,...).
- En el sector coexisteixen organitzacions amb diferents marcs jurídics, per bé que les entitats més representades s'enquadren dins del model d' ECONOMIA SOCIAL.
- És un sector sense cap tipus de regulació: els convenis que existeixen són encara testimonials.
- En la panoràmica genèrica del sector descrita anteriorment, s'entreveu la principal AMENAÇA: com que és un sector important des del punt de vista econòmic, s'està produint la incorporació i l'intrusisme de models empresarials mercantils i no només això, sinó que també assistim a la generació d'organitzacions que, pel fet de definir un marc conceptual enquadrat en economia social, els resultats de gestió s'aproximen més a un model mercantil que al model que determina el seu marc jurídic.

4. ELS REPTES DE LES NOSTRES ORGANITZACIONS

- Trencar amb la visió excessivament endogàmica en benefici d'un procés d'obertura que fomenti la comunicació i el desenvolupament de processos de cooperació entre organitzacions del sector.
- Aclariment de conceptes i ruptura amb estratègies defensives: Per què continuem tement ser empreses si tenim

la possibilitat de treballar en la construcció d'un model totalment alternatiu, basat en uns principis i valors –que d'altra banda ens caracteritzen i constitueixen l'essència de les nostres organitzacions: solidaritat, redistribució de riquesa, gestió democràtica?

- Estructurar i organitzar el sector:
 - Definició dels marcs conceptuals del sector i del model de gestió;
 - Desenvolupament de processos de cooperació transorganitzacional;
 - Fomentar el diàleg davant les administracions públiques per tal de possibilitar la nostra participació activa en el disseny, planificació i desenvolupament de les polítiques socials;
 - Reivindicar l'autoritat de les nostres organitzacions en la prestació de serveis bàsics d'atenció a la persona (drets bàsics dels ciutadans), des de l'eficàcia i eficiència del model de gestió, al desenvolupament dels nostres serveis d'acord amb paràmetres de millora contínua de la qualitat; des de la professionalitat i de garantir que el nostre model de gestió mai no farà possible que la prestació de serveis en el context de la prevenció i la lluita contra l'exclusió i el compliment dels drets bàsics de les persones, siguin rentables per a les organitzacions des del punt de vista econòmic.
 - Aprofundir en el model de gestió de les nostres organitzacions, definit des de paràmetres de millora contínua de la qualitat;
 - Defensar la progressiva professionalització de les nostres organitzacions i d'aquelles que es troben en el sector; en aquest sentit, hem de contemplar diversos aspectes:
 - La formació contínua;
 - L'intercanvi continu d'experiències entre organitzacions;
 - El creixement i l'enfortiment, des d'una implicació activa, de les estructures i les xarxes relacionades amb l'exercici de la professió que hi ha a cada territori, a nivell estatal i a nivell europeu: associacions professionals d'educadors, col·legis professionals, universitat,....
 - Establir un codi deontològic del sector.

PROMOCIÓ DE LA PROFESSIÓ DES D'ASSOCIACIONS I DES DE LA FEDERACIÓ

**Soledad Hernández Hernández,
Educatrice Social**

1. ON ENS TROBEM

Ignoro per què quan em vaig posar a escriure aquestes breus línies que ara vull compartir amb vosaltres, tot pensant també en la mirada ètica i de qualitat des de la que volem tractar l'educació Social en aquest Congrés, vaig recordar l'exposició de Jacques Delors i Roberto Carneiro a l'últim informe de la UNESCO sobre l'educació per al segle XXI

Quan Delors anomena l'educació "utopia necessària" com a "instrument indispensable perquè la humanitat pugui progressar cap als ideals de pau, llibertat i justícia social..." Quan reclama l'educació no tan sols a l'escola, sinó "...a la família, a la comunitat de base, a la nació...(p.13), està reclamant l'Educació Social com un impuls, com una eina útil per superar les diferents tensions que ha generat el neoliberalisme estricte sobre el qual parla Carneiro en el mateix informe (241-245).

En l'opinió de Carneiro, "El segle XXI ha de fer front a una tasca colossal: reconstruir les comunitats humanes". Recuperar les relacions virtuals de veïnatge, descobrir l'altre des d'una "actitud moral", substituint la "tolerància passiva" per una "discriminació positiva de les minories" Donar prioritat a una educació humanitzadora per a tots els individus, en el transcurs de tota la seva vida i en tots els seus aspectes.

El repte que tenim plantejat és gran i també delicat. Sembla necessari que ho duguem com encàrrec permanent per a la promoció de la nostra professió i, per tant, de l'Educació Social i, en definitiva, com orientador de la nostra pràctica quotidiana, on uns i altres treballem amb aquestes "minories" que tendim a col·locar fora del sistema. Fora del sistema també elaborem plans i programes per ells i elles. Valorem, jutgem i recolzem en els nostres judicis parcials, pretenem incloure, reincorporar, adaptar, a una cultura social, la nostra, de la qual no se senten partícips. Ens hem preguntat què en pensen ells i elles, de les seves vides? Com es perceben? Com ens veuen a nosaltres?...O com deia **Bertolt Brecht** a la *Cançó de l'abric i del pedaç*:

"El pedaç ens cal,
però ens cal l'abric.
Ens calen les engrunes
però també volem el pa.
Ens cal el lloc de treball,
però també volem la fàbrica i la força

i el poder de tot l'Estat.
Bé, això és el què ens cal.
Però, què ens ofereixen vostès?"

Hem de continuar reflexionant sobre totes aquestes idees. Són aquestes coses les que s'inclouen en el nostre camp d'actuacions i en l'obligació ètica d'ajudar i acompanyar les persones amb les quals treballem.

2. PROMOCIÓ DE L'EDUCACIÓ SOCIAL

És cert que algunes circumstàncies han canviat des dels congressos anteriors, però encara no hem assolit el desenvolupament adequat.

M'atreveixo a dir que en el moment present estem començant a consolidar la professió dels educadors i de les educadores socials. Ens queda molt per fer, però si som capaços de recollir tot allò generat des de 1969, quan comença a funcionar el primer Centre de Formació per a Educadors Especialitzats, fruit per descomptat d'una labor que s'estava realitzant des de segles enrera, però que en no estar definida i valorada era difícil de regular, podrem promoure i consolidar el camp de la nostra professió. Sabem que és un moment important, de tot el que construïm ara dependrà el nostre futur més immediat.

I quan dic que ho fem ara estic pensant en dos camps molt concrets: en el camp universitari i en el terreny associatiu. Per què aquests dos camps? Per la seva representativitat i per la capacitat interpel·lant que poden i han de tenir a nivell social.

2.1. La universitat

Tal i com afirmava Araceli Lázaro en la ponència *Present i futur de l'Educació Social* en el I Congrés Estatal (Múrcia, 27-30 d'abril de 1995), la Diplomatura (Decret Llei, octubre, 1991) ha estat un "element normalitzador" de la nostra professió, en dotar de marc conceptual la pràctica quotidiana i especificar el perfil professional. La Diplomatura ha permès, a més, la creació dels Col·legis Professionals. Això és avui dia una realitat, ara ja comptem amb dos col·legis i esperem que en breu es vagi formant la resta.

La Diplomatura ha permès també, com augurava Toni Julià (Múrcia, 1995), la confluència de dos col·lectius: els i les educadores diplomats i diplomades i educadors i educadores que estaven treballant en el camp social. Aquesta confluència ha estat positiva i haurà de ser-ho encara més. Poc a poc comencem a superar la dicotomia fictícia i interessada entre professionals i diplomats. Mai no he cregut en aquest distinció de menyspreu entre uns i altres. Vull pensar que no existeixen educadors i educadores de 1^a i educadores i educadors de 2^a. Tots i totes som professionals; uns amb diplomatura en Educació Social, altres amb d'altres formacions. La funció dels mal anomenats "professionals" no és altra que passar el testimoni als també

mal anomenats "diplomats". El futur és d'ells, nosaltres som un present, gairebé pretèrit, i tots i totes som educadors i educadores socials.

Ara bé, en la meua modesta opinió, la mateixa Universitat haurà d'afrontar algunes qüestions:

2.1.2. La cooperació necessària amb les associacions i amb els col·legis per elaborar plans acadèmics que permetin una millor regulació de les pràctiques dels seus estudiants. D'aquesta manera, també estaran "obligant" als educadors que ja estan treballant, a reflexionar i modificar les seves intervencions. Ells, a la vegada, a causa del seu contacte proper amb la realitat, enriqueiran la visió de la pròpia Universitat.

2.1.2. Facilitar l'homologació i la convalidació d'estudis específics.

2.2. Les Associacions i els Col·legis

Per bé que és cert que el moviment associatiu encara sembla feble, especialment en algunes zones, també és veritat que des de la creació de la Coordinadora Estatal d'Associacions i Escoles d'Educadors i Educadores Especialitzats el 1987 i el seu pas posterior a FEAPES (Federació Estatal d'Associacions Professionals d'Educadors Socials) l'any 1994, hem avançat. Com a resultat d'aquest esforç avui som aquí pensant també en termes de col·legi. No vull, per tant, que ens aixequem d'aquesta taula sense reconèixer l'esforç de la FEAPES en el transcurs d'aquests anys.

Permetin-me dir que, per a mi, l'essència no rau en la possibilitat de crear un Col·legi d'Educadors i Educadores Socials, sinó en la convicció que anem més enllà. Si aconseguim articular correctament el moment present haurem superat el "fantasma gremial" que sembla afectar la majoria de col·legis professionals del nostre país. Haurem arribat, i això per a mi és genial, a la creació d'un Consell de Col·legis amb estructura federativa. Estructura que ens permetrà treballar en conjunt, però cadascun des de la seva pròpia realitat. Per això és vital que tinguem molta cura d'aquest procés. Cap de nosaltres desitja estructures administratives passives, sinó organismes actius, representatius, interpel·lants i útils.

3. PER QUÈ UNA ALTRA FEDERACIÓ

3.1. La Comissió Mixta

La creació del CEESC l'any 1995 (Llei 15/1966 de 15 de Novembre de Creació del Col·legi d'Educadores i Educadors Socials de Catalunya) va modificar la realitat associativa. Tant FEAPES com CEESC mantenen el seu compromís de treballar en objectius comuns:

- Treballar conjuntament pel reconeixement oficial de les educadores i els educadors socials en tot el territori estatal.

- Treballar conjuntament per a la creació de col·legis
- d'educadors i educadores socials al nostre país per aconseguir que les condicions de col·legiació siguin, com a mínim, equivalents a les desenvolupades dins la llei catalana.
- Treballar conjuntament per a l'homologació dels
- educadors socials amb formació específica.
- Realitzar activitats en benefici de l'Educació Social

Per aconseguir aquest propòsit, es constitueix una Comissió Mixta entre ambdues entitats (Conveni Marc de Col·laboració, 9-5-1998). Aquesta Comissió garanteix el treball integrat entre FEAPES i el CEESC. El Col·legi posa a la seva disposició la quantitat econòmica generada en les habilitacions d'educadores i educadors socials procedents d'altres autonomies. Aquests fons es destinaran al projecte estatal.

3.2. El recolzament als processos autonòmics

Per al desenvolupament dels objectius exposats es crea una comissió de treball, Comissió de Col·legis, integrada en un principi per dues persones de FEAPES, Manuel Gil Mellado i Argentina Riquelme i dues persones del CEESC, Pepín de la Rosa i Manel Ponsa.

Sempre esmento la trobada entre la Comissió de Col·legis i les Associacions Autonòmiques celebrada el 23 d'Abril de 1999 perquè suposa, crec, l'impuls definitiu cap a la situació en la qual ens trobem. En aquesta trobada s'exposa l'avenç observat en algunes associacions després de l'habilitació al col·legi català. Aquest avenç no s'hauria de llegir com un procés individual de cada territori, sinó com un procés col·lectiu de sinèrgia i Solidaritat. Aquestes paraules, que resumeixen molt bé els propòsits de la Comissió i en endavant de totes les associacions i del CEESC, per descomptat, no són meves.

Sinèrgia i solidaritat. Homogeneïtat des de l'heterogeneïtat....

Per tal de mobilitzar un procés tan important i delicat ens sembla que hem de treballar esglaonadament. M'explico, no és possible prioritzar els processos de totes les autonomies, ja que els recursos humans i econòmics de què disposem no serien suficients. A més, no totes les autonomies es troben en el mateix punt d'avenç.

En conseqüència, s'opta per arriscar en el sentit de donar prioritat a aquells processos que semblen més avançats i que poden aconseguir la creació del col·legi en un període de temps no massa llarg. En aquest moment són les autonomies de Múrcia, Madrid, Euskadi i Galícia les que es troben en aquest punt. Necessitàvem que com a mínim un d'aquests col·legis es creés per poder mantenir aquest "efecte dòmino". El col·legi gallec és fruit d'aquest risc.

3.2.1. La importància del referent com a nexa i com a dinamitzador

En crear la Comissió Mixta i el seu instrument, la Comissió de Col·legis, s'està facilitant el traspàs dels objectius de FEAPES, que són d'interès de tota la professió, i s'està donant el relleu cap a una nova estructura que pugui recollir la realitat actual de convivència de col·legis i associacions.

Totes aquestes propostes provoquen una necessitat: l'ampliació humana del grup de Comissió de Col·legis. D'aquesta manera, es facilita el procés dinàmic que volem crear i s'involucra tothom en aquesta acció conjunta. D'aquesta manera apareix la figura del referent.

Les quatre associacions que s'incorporen aporten a una persona de la seva associació que s'integra en aquest grup i rep l'encàrrec de recolzar altres autonomies.

Galícia em designa com a persona per a participar en Comissió de Col·legi. Des del principi entenc que el meu compromís fonamental no el tinc només amb Galícia, que també, sinó que primer de tot amb la resta. I més important encara, repeteixo, ha estat el recolzament que he procurat transmetre als dos territoris dels què era referent: Castellà i Lleó i Astúries. Potser haurien de ser ells qui ho valoressin i no pas jo. Per part meva, he de donar les gràcies a les companyes i companys d'Astúries i de Castella i Lleó per aquesta transmissió de sintonia en una tasca compartida. Aquesta idea ha de ser important perquè les meves companyes i companys de Galícia en cap moment l'han qüestionada. A la vegada, el grup de Comissió de Col·legi m'ha aportat una formació que puc disposar per al procés gallec, també per a ells el meu reconeixement.

De vegades pensem que viatgem en trens de diferents velocitats, això és cert, cada territori té el seu ritme i el seu propi projecte. Però no és menys cert que tots disposem dels mateixos rails i de la mateixa via. Aquest és el referent, com un guardaagulles que ens ajuda a passar per a continuar en sintonia amb els trens que han transitat abans i amb els que vénen darrera.

Potser pensàveu que m'havia oblidat de la nova Federació, potser creieu que vaig situar el seu nom al principi com a excusa per estructurar un punt. Res més lluny de la meva intenció. Però la Federació és tot això que us he explicat fins ara. No ha aparegut del no-res, és conseqüència de la nostra evolució.

Com deia Bronfenbrenner parafrasejant Goethe, "tot ha estat pensat abans, allò difícil és tornar a pensar-ho"... "les idees només són importants en funció del què se'n pugui fer". Les organitzacions només són necessàries si responen a les necessitats del conjunt i desenvolupen projectes de qualitat, des d'una visió clara i, en definitiva, des d'un compromís ètic.

Moltes gràcies per la vostra paciència.

ESPAI DE PARTICIPACIÓ I: PROMOCIÓ DE LA PROFESSIÓ

SÍNTESI DE CONCLUSIONS

Punts de debat	<ul style="list-style-type: none"> • Visió mercantil: lucre - iniciativa social • Privatització de serveis • Resposta a les necessitats des de l'Administració
Punts de discussió	<ul style="list-style-type: none"> • Compromís polític amb l'Educació Social • Dicotomia lucratiu- no lucratiu • Precarietat de feina • Qualificació en la feina
Punts d'acord	<ul style="list-style-type: none"> • Compromisos de compliment de polítiques socials • Nivell reivindicatiu dels Col·legis professionals • Retrocés institucional: cost menor, manteniment d'inversions sense replantejaments • Perversió de la professió a causa de la precarietat • Reconeixement professional i laboral
Conclusions	<ul style="list-style-type: none"> • Ningú no pot donar respostes des de la contractació degut a la multiplicitat institucional i d'Administracions, amb les respectives posicions. Han de ser els mateixos professionals els qui responguin. • Buscar la promoció des d'altres àmbits: associacions i Col·legis professionals • Necessitat de concretar la terminologia que s'utilitza. • Aparició de la denominació d'Educador Social en diferents lleis i normatives
Accions	<ul style="list-style-type: none"> • Realitzar auditories tant en l'empresa privada com la pública. • Participar activament en els Col·legis professionals i associacions com element transformador • Implicar la Universitat en l'Educació Social. • Assumir responsabilitats a nivell individual; actuar per avançar, no per a queixar-nos

Aquest projecte s'ha dut a terme amb el recolzament de la Comunitat Europea.

El contingut d'aquest projecte no reflecteix necessàriament les opinions de la Comunitat Europea, ni implica cap responsabilitat per part seva.